

บทสรุปการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน สวนป่าแม่แจ่ม องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

แผนที่แสดงแปลงปลูกสร้างไม้สักสวนป่าแม่แจ่ม องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตเชียงใหม่

Figure 1 is a topographic map of the study area, showing the location of the study area in the mountainous region of the northern part of the country. The map displays topographic features, roads, and administrative boundaries. A scale bar indicates 0 to 2.50 kilometers. A north arrow is present. The map is titled "แผนที่แสดงแปลงปลูกสร้างไม้สักสวนป่าแม่แจ่ม องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตเชียงใหม่".

แผนที่แสดงแปลงปลูกสร้างสวนป่าแม่แจ่ม

ระบบการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน

(Sustainable Forest Plantation Management System)

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีนโยบายมุ่งเน้นให้สวนป่าในสังกัดมุ่งปฏิบัติการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน เพื่อก้าวสู่ระบบการจัดการสวนป่าที่เป็นสากลโดยการปลูกสร้างสวนป่า คัดครองรักษาบุรณะป่าไม้เพื่อประโยชน์แก่การป่าไม้ โดยได้กำหนดพันธกิจด้านธุรกิจ ประกอบด้วย การพัฒนาที่ดินสวนป่า โดยอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นรากฐานการผลิตไม้และบริการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจสู่ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่นอย่างครบวงจร เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ไม้ของประเทศอย่างพอเพียงและยั่งยืน ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมไม้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและธุรกิจบริการที่มีป่าไม้เป็นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน มีการจัดการด้านการตลาดอย่างครบวงจร พัฒนาระบบและสร้างกลไกการตลาดไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม เพื่อให้การปลูกไม้เศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมและพัฒนาสังคม ชุมชนท้องถิ่นโดยใช้สวนป่าเป็นฐานในการดำเนินงานช่วยเหลือสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่เกษตรกรรอบเขตสวนป่าตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนมีส่วนร่วม

การจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนประกอบด้วยความยั่งยืน 3 ประการ

- ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
- ความยั่งยืนด้านสังคม
- ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ในการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน

- รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมในสวนป่า
- ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่อนุรักษ์ของสวนป่า
- ฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในสวนป่า
- อนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยของพืช และสัตว์หายากที่ถูกคุกคามและใกล้สูญพันธุ์
- ส่งเสริมสถานภาพด้านสังคม คุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน ท้องถิ่น
- สนับสนุนประสิทธิภาพของการใช้ประโยชน์สูงสุดของผลผลิตไม้จากสวนป่า

อัตรากำลังการบริหารจัดการงานสวนป่าแม่แจ่ม

แผนและผลการดำเนินงานการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนของงานสวนป่าแม่แจ่ม

1. ด้านเศรษฐกิจ

- พื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมด 5,639.634 ไร่
- ความเพิ่มพูนเฉลี่ย (AYI) 0.21 ลบ.ม./ไร่/ปี
- ความเพิ่มพูนทั้งปีของสวนป่าฯ 1,184.33 ลบ.ม./ไร่/ปี

* ข้อมูลดังกล่าว ได้จากผลการสำรวจติดตามปริมาณกำลังผลิตของสวนป่าแม่แจ่ม ประจำปี 2558-2559

แผนการทำไม้ประจำปี 2559

- แปลง 2520 เนื้อที่ 488.00 ไร่ ปริมาตร 760 ลบ.ม.

* การทำไม้ของสวนป่าแม่แจ่ม ไม่เกินปริมาณความเพิ่มพูนทั้งปี เพื่อให้เกิดการฟื้นตัวของป่า และทำการปลูกเสริมรอบตัดฟันที่ 2 หลังการทำไม้เสร็จ

สถิติการผลิตและจำหน่ายไม้ประจำปี 2558

ผลการตรวจติดตาม

จากการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน
จำหน่ายไม้สักแปลง 2519 ของปี 2558 โดยใช้ระบบการทำไม้
แบบ selection thinning ผลดังนี้

ปริมาตรที่จำหน่าย คือ 1,428.40 ลบ.ม.

แผนการทำไม้ของงานสวนป่าแม่แจ่ม

ปีที่ดำเนินการ	แปลงปี	เนื้อที่ (ไร่)	ปริมาตร (ลบ.ม.)	วิธีการตัด
2558	2519	491	800	Selection thinningครั้งที่ 2
2559	2520	488	760	Selection thinningครั้งที่ 2
2560	2517	122.02	500	Selection thinningครั้งที่ 3
	2518	73.12	300	Selection thinningครั้งที่ 3
2561	2519	361.16	800	Selection thinningครั้งที่ 3
2562	2520	140	800	Selection thinningครั้งที่ 3

ผลผลิตที่มีการเก็บเกี่ยวในพื้นที่สวนป่าแม่แจ่ม ในช่วงเวลาที่อยู่ภายใต้การรับรอง (เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2558)

ชนิด	ปริมาณ	หมายเหตุ
ไม้สัก (แปลงปี 2519)	1,428.40 ลบ.ม.	ข้อมูลได้จากบันทึกการทำไม้ของสวนป่า
เห็ด	200 กิโลกรัม	ข้อมูลได้มาจากการสอบถามราษฎรรอบพื้นที่สวนป่า
หน่อไม้	600 กิโลกรัม	ข้อมูลได้มาจากการสอบถามราษฎรรอบพื้นที่สวนป่า
ไข่มดแดง	10 กิโลกรัม	ข้อมูลได้มาจากการสอบถามราษฎรรอบพื้นที่สวนป่า
ผักหวาน	100 กิโลกรัม	ข้อมูลได้มาจากการสอบถามราษฎรรอบพื้นที่สวนป่า

(ผลจากการสำรวจติดตามการเก็บหาของป่าของชุมชนรอบสวนป่า)

สถิติการจำหน่ายไม้

ปี 2558 งานสวนป่าแม่แจ่ม ดำเนินการทำไม้ และจำหน่ายไม้สัก แปลงปี 2519 โดยใช้ระบบ Selection Thinning ปริมาตรไม้สัก 1,434.99 ลบ.ม. รายได้ทั้งสิ้น 12,716,873.85 บาท โดยเงินลงทุน และ ค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน ทั้งหมดเป็นเงิน 6,354,840.09 บาท (สรุปผลการดำเนินงาน เมื่อ)

การสำรวจปริมาณความเพิ่มพูน งานสวนป่าแม่แจ่ม ได้ดำเนินการสำรวจกำลังผลิต ทุก 3 ปี และวิเคราะห์ปริมาณความเพิ่มพูนรายปีของทั้งสวนป่า คือ 1,184.33 ลบ.ม.ต่อปี (ดำเนินการสำรวจ และ วิเคราะห์ปริมาณความเพิ่มพูน เมื่อปี 2558)

การปลูกสร้างสวนป่า ประจำปี 2558

- ดำเนินการบำรุงดูแลสวนป่าไม้สัก และป้องกันการลักลอบขโมยไม้ในพื้นที่สวนป่าแม่แจ่ม จำนวน 14 แปลงปี รวมพื้นที่ปลูก 6,684 ไร่

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

พื้นที่สวนป่าแม่แจ่มมีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขาสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 700 เมตร จากการตรวจสอบติดตามเรื่องการพังทลายของดินพบว่ามียังไม่พบการพังทลายของดินในพื้นที่สวนป่า สภาพป่าทั่วไปเป็นป่าเบญจพรรณและเต็งรัง มีพรรณไม้ตามธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ สัก แดง ประดู่ เต็ง รัง ฯลฯ ทรัพยากรสัตว์ป่าที่พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ หมูป่า กระรอก สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ ตะกวด เต่าเหลือง และงูชนิดต่างๆ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ได้แก่ เขียด คางคก สัตว์ปีก ได้แก่ ไก่ป่า นกกางเขนดง นกแซงแซว นกปรอท เป็นต้น (สำรวจโดยคณะมหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่, 2558)

สวนป่าฯ ได้กำหนดพื้นที่อนุรักษ์รวมกันทั้งสิ้น 974.856 ไร่ คิดเป็น 14.585 % ของเนื้อที่สวนป่าทั้งหมด (6,684 ไร่) โดยแบ่งพื้นที่อนุรักษ์ ออกเป็นแต่ละประเภท ดังนี้

1. พื้นที่สองฝั่งลำห้วย (Stream Bank)
2. พื้นที่แนวกันชน (Buffer Zone)
3. พื้นที่ป่ากึ่งธรรมชาติ
4. พื้นที่ที่มีคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ (HCV)

ผลการตรวจสอบสถานภาพ (Status)

ผลการตรวจสอบสถานภาพ (Status) ของพรรณพืชที่สำรวจพบ ไม่พบชนิดพรรณพืช และสัตว์ป่าที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสถานภาพที่ถูกคุกคาม (threatened status) ตามการจัดของ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ONEP, 2006) และ IUCN (2010) ตามผลการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่าแม่แจ่ม (สำรวจศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

พื้นที่ที่มีคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ (HCV)

หมายถึงคุณค่าของสิ่งมีชีวิต คุณค่าด้านนิเวศวิทยา คุณค่าด้านวัฒนธรรมและสังคม ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความโดดเด่นสำคัญมาก ทั้งในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาคหรือในระดับโลก ซึ่งคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์อย่างสูงนี้ จำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับการคุ้มครอง รวมถึงต้องสร้างมาตรการหรือแผนเพื่อการจัดการและติดตามเพื่อให้แน่ใจสิ่งที่ได้รับการพิจารณาให้อยู่ในสถานภาพ HCV นั้นยังคงอยู่หรือได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น

จากการสำรวจ และลงความเห็นกับชุมชนในการกำหนดพื้นที่ HCV ในพื้นที่สวนป่าแม่แจ่ม ได้แบ่งพื้นที่ HCV แต่ละประเภทความสำคัญ ดังนี้

1. HCV 5 Basic need of local communities: ถ้ำสิงโต ห้วยไม้ซ้อ ห้วยบง ห้วยผาม่าน
2. HCV 6 Cultural identity of local communities: ป่าช้าและฌาปนสถาน

การจัดการและการตรวจติดตาม ทางงานสวนป่าแม่แจ่ม ได้จัดชุดสำรวจ และดูแลพื้นที่ HCV โดยการบันทึกลงในแบบบันทึกตรวจติดตามพื้นที่ HCV เมื่อพบความเสียหาย หรือมีแนวโน้มที่จะเกิดความเสียหายต่อพื้นที่ เพื่อนำไปสู่แนวทางการป้องกันและแก้ไขต่อไป

ผลการตรวจติดตาม จากการสำรวจตรวจติดตามไม่พบ ความเสียหาย และผลกระทบจากการประกอบกิจกรรมของทางงาน สวนป่าแม่แจ่ม และจากปัจจัยภายนอก ต่อพื้นที่ HCV คือ ถ้ำสิงโต ห้วยไม้ซ้อ ห้วยบง ห้วยผาม่าน ฌาปนสถาน แต่อย่างใด บริเวณ ใกล้เคียงพื้นที่ชุ่มน้ำ และบ่อน้ำผุด มีแนวโน้มของไฟป่าในช่วงฤดูแล้ง งานสวนป่าฯ จึงได้ทำการป้องกันไฟป่า โดยการทาแนวกันไฟ และ ตรวจตราป้องกันพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้น

การสำรวจผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม(SITE INSPECTION) ก่อนการทําไม้

จากการสำรวจพื้นที่ด้วยเครื่องมือแบบการสำรวจ Site Inspection ก่อนการทําไม้ของแปลงทําไม้สวนป่าแม่แจ่ม ไม่พบพืชพรรณ และสัตว์ที่หายาก ใกล้สูญพันธุ์ รวมทั้งพื้นที่ HCV บริเวณพื้นที่แปลงทําไม้และทางงานสวนป่าแม่แจ่มได้ กำหนด แนวทางการจัดการเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ปฏิบัติตาม แนวทาง ดังนี้

1. กำหนดแนวกันชน (Buffer Zone) หรือไม้ใกล้ทางตรวจการ
2. ละเว้นการทําไม้บริเวณพื้นที่สองฝั่งลำห้วย (Stream Bank)
3. สร้างฝายดักตะกอน และชะลอความชุ่มชื้น บริเวณลำห้วยที่อยู่ในพื้นที่ ทําไม้ รวมทั้งบริเวณใกล้พื้นที่ทําไม้
4. ปลูกหญ้าแฝกบริเวณที่เสี่ยงต่อการพังทลายของดิน
5. งดเว้นการตัดถนนป่าไม้ใหม่ รวมทั้งระมัดระวังเมื่อจำเป็นต้องสร้างถนน ป่าไม้

ต้นไม้อนุรักษ์ (Eternity Tree) สวนป่าแม่แจ่ม ได้กำหนดต้นไม้อนุรักษ์ ที่สวนป่าได้พิจารณาแล้วว่ามีความสำคัญ

เป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ และมีค่า สมควรจะอนุรักษ์ไว้ให้เป็นทั้งแหล่งหา อาหาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า รวมทั้งเป็นแม่ไม้ให้เมล็ดเพื่อการ สืบพันธุ์ที่ดีตามธรรมชาติ โดยคัดเลือกต้นไม้จำนวน 32 ต้นพร้อม จัดทำเครื่องหมาย พิกัด ป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้ประชาชนที่พบ เห็นได้ทราบและช่วยกันอนุรักษ์ต่อไป โดยจากการสำรวจติดตามผล การดำเนินงานพบว่า ต้นไม้อนุรักษ์ทั้งหมดมีสภาพที่ดี ไม่ถูกลักลอบ ตัด และไม่พบความเสียหายจากการถูกไฟไหม้เผาทำลายแต่อย่างใด

3.ด้านสังคม

ชุมชนรอบพื้นที่สวนป่าแม่แจ่ม ประกอบด้วย หมู่บ้านหัวดอย หมู่บ้านโหล่งปง หมู่บ้านอมชูด ที่ตั้งของสำนักงานสวนป่าแม่แจ่ม และหมู่บ้าน อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลกองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ และปัจจุบันหมอนไม้ถาวร แปลง 2519

* จากการสำรวจ สอบถามผู้นำชุมชนรอบสวนป่าแม่แจ่ม ไม่พบว่ามีชุมชนพื้นเมือง ที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่สวนป่าแม่แจ่ม พื้นที่รอบสวนป่าแม่แจ่ม

ผลการดำเนินงานและการตรวจสอบติดตามด้านสังคม สวนป่าแม่แจ่ม มีกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยตลอดทั้งปี ดังนี้

1. ด้านคนงานและผู้ปฏิบัติงานกับสวนป่าในรอบปีที่ผ่านมาสวนป่าได้จัดทำกรรมธรรม์ ป้องกันอุบัติเหตุ สำหรับคนงาน เพื่อเป็นหลักประกันการดูแลรักษา ยามได้รับบาดเจ็บ จากการปฏิบัติงาน มีการจัดหาอุปกรณ์ความปลอดภัยให้กับ

ผู้ปฏิบัติงานตามหลักความปลอดภัยที่สวนป่าได้กำหนดไว้ จากสถิติในรอบปีที่ผ่านมาพบว่าไม่มีการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานแต่อย่างใด มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างประสิทธิภาพ และทบทวนกิจกรรมเพื่อความปลอดภัยกับคนงานและเพื่อให้มีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ครบตามปฏิทิน (อบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น อบรมทบทวนการใช้เลื่อยยนต์และอุปกรณ์ทำไม้เพื่อความปลอดภัย อบรมการปลูกสร้างสวนป่า อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน อบรมการป้องกันไฟป่าประจำปีอบรมเจ้าหน้าที่ตรวจตราป้องกันฯ)

ส่วนของการจ้างงานคนงานที่ทำงานกับสวนป่าเป็นคนงานในท้องถิ่น100% และให้ความเสมอภาคในเรื่องของค่าจ้าง/สวัสดิการอย่างเท่าเทียมกัน

2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รอบสวนป่า นั้น สวนป่า ได้จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อรับฟังความคิดเห็นในการดำเนินงาน ตลอดจนเพื่อนำเสนอนโยบาย สวนป่า / ผลการดำเนินงาน / แผนการทำงานของสวนป่า เมื่อเดือน มกราคม 2557 พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับใช้ในแผนการทำงานของสวนป่า อีกทั้งสวนป่า ได้มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนรอบสวนป่า ไม่นต่ำกว่า 12 ครั้ง ในรูปแบบต่างๆ เช่น การร่วมงานประจำปีของหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมตาม

เทศกาล ตามศาสนา ถวายเทียนพรรษา การเข้าร่วมประชุมผู้นำหมู่บ้าน อำเภอ และอบต.ต่างๆ ในส่วนของการบริการชุมชน เช่น การซ่อมแซมถนนป่าไม้ ที่ชุมชนได้สัญจรผ่านสวนป่า ได้ดำเนินการเป็นประจำทุกปี

ภาพการร่วมกิจกรรมทางสังคม กับชุมชนรอบพื้นที่สวนป่า

แผนการจัดการสวนป่า ระยะยาว 5 ปี

ลำดับ	รายละเอียด	2557	2558	2559	2560	2561
1.	ด้านเศรษฐกิจ -แผนการทำไม้(ลบ.ม.)	1000	800	760	800	800
2.	ด้านสังคม -กรมธรรม์อุบัติเหตุ (ปีละ) -ตกลงกับชุมชน(ครั้ง) -มวลชนสัมพันธ์(ครั้ง) -การจ้างแรงงาน (%) - การอบรม (ครั้ง)	1 1 12 100 3	1 1 12 100 3	1 1 12 100 3	1 1 12 100 3	1 1 12 100 3
3.	ด้านสิ่งแวดล้อม -พื้นที่ HCV - พื้นที่อนุรักษ์ (ไร่) -ต้นไม้อนุรักษ์ (ต้น) -สถานีวัดการพังทลายของดิน(ครั้ง) -Site Inspection(ครั้ง/ปี/กิจกรรม)	4 974 6 31 2	4 974 6 31 2	4 974 6 31 2	4 974 6 31 2	4 974 6 31 2

วิสัยทัศน์ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

“เป็นผู้นำการจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมไม้ของ อ.อ.ป.”

ติดต่อ : สำนักงานสวนป่าแม่แจ่ม หมู่ 3 ต.กองแขก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50270 โทร.087-1826440

E.mail – maechaem2517@hotmail.com

สามารถเสนอแนะข้อคิดเห็น ตามกล่องรับข้อความของงานสวนป่าแม่แจ่มบริเวณหน้าสวนป่า